

SPIS TREŚCI

Rozdział pierwszy

Geneza i rozwój prawa Wspólnot Europejskich	25
I. Zagadnienia terminologiczne	25
II. Periodyzacja prawa Wspólnot Europejskich	27
1. Lata 1945–1950	27
2. Lata 1951/1952–1956	28
3. Lata 1957/1958–1985	31
4. Lata 1986/1987–1991	35
5. Lata 1992/1993–1997	36
6. Lata 1997–1999/2000	38
7. Okres od 2001 r.	41
Literatura	45

Rozdział drugi

Wspólnoty Europejskie, Unia Europejska, państwa członkowskie — zagadnienia ogólne	46
I. Cele i zadania Wspólnot Europejskich	46
II. Cele i zadania Unii Europejskiej	50
III. Charakter prawny Wspólnot Europejskich	51
IV. Charakter prawny Unii Europejskiej	55
V. Wspólnoty Europejskie (Unia Europejska) a państwa członkowskie	57
VI. Struktura instytucjonalna Unii Europejskiej i Wspólnot Europejskich	69
Literatura	73

Rozdział trzeci

Podstawowe zasady prawa Wspólnot Europejskich	74
I. Uwagi wstępne	74
II. Zasada subsydiarności	75
III. Zasada proporcjonalności	77
IV. Zasada solidarności (lojalności)	79
V. Zasada niedyskryminacji ze względu na obywatelstwo	84

VI. Zasada ściślejszej współpracy	86
VII. Zasada działania Wspólnoty i organów (instytucji) Wspólnoty w granicach i na podstawie kompetencji przyznanych przez Traktat	89
VIII. Obywatelstwo Unii Europejskiej	91
1. Uwagi wprowadzające	91
2. Katalog uprawnień wynikających z obywatelstwa europejskiego	92
2.1. Prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu	93
2.2. Prawa wyborcze	93
2.3. Prawo do korzystania z opieki dyplomatycznej i konsularnej	95
2.4. Prawo do składania petycji do Parlamentu Europejskiego	96
2.5. Prawo zwracania się do Rzecznika Praw Obywatelskich	96
2.6. Prawo zwracania się z <i>quasi</i> -skargą do instytucji Wspólnot Europejskich	97
2.7. Prawo dostępu do dokumentów	97
Literatura	97
Rozdział czwarty	
Źródła prawa Wspólnot Europejskich	99
I. Uwagi wstępne	99
II. Pierwotne prawo wspólnotowe	100
III. Pochodne prawo wspólnotowe	110
1. Rozporządzenie	110
2. Dyrektywa	114
3. Decyzja	123
4. Zalecenia i opinie	124
IV. Wymagania traktatowe dotyczące trybu stanowienia, formy, publikacji i wejścia w życie aktów organów (instytucji) Wspólnot	126
1. Doktryna bezpośredniego skutku prawa wspólnotowego	130
1.1. Zagadnienia terminologiczne	130
1.2. Zasada (doktryna) bezpośredniego skutku prawa wspólnotowego	133
1.3. Bezpośredni skutek przepisów traktatowych	136
1.4. Bezpośredni skutek rozporządzeń	137
1.5. Bezpośredni skutek decyzji	137
1.6. Bezpośredni skutek dyrektyw	138
1.7. Pośredni skutek dyrektyw, czyli wykładnia prawa państwa członkowskiego zgodnie z prawem wspólnotowym	141
1.8. Incydentalny horyzontalny skutek dyrektyw	142
2. Doktryna pierwszeństwa prawa wspólnotowego przed prawem państw członkowskich	143

3. Odpowiedzialność odszkodowawcza państw członkowskich z tytułu naruszenia przepisów prawa wspólnotowego	149
Literatura	156
Rozdział piąty	
Stanowienie pochodnego prawa Wspólnot Europejskich	158
I. Procedura współdecydowania — art. 251 (189b) TWE	159
II. Procedura współpracy — art. 252 (189c) TWE	161
III. Procedura koncyliacyjna	163
IV. Procedura zgody	164
Literatura	164
Rozdział szósty	
Sądowa kontrola przestrzegania prawa Wspólnot Europejskich i sądowa ochrona praw i wolności obywateli Unii Europejskiej	165
I. Właściwość Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	167
1. Właściwość na podstawie przepisów Traktatu o ustanowieniu Wspólnoty Europejskiej	167
1.1. Postępowanie w sprawie naruszenia przepisów wspólnotowych (niewykonania zobowiązań przyjętych na podstawie Traktatu) przez państwo członkowskie	167
1.2. Postępowanie w sprawie stwierdzenia niezgodności z prawem (nieważności) aktu prawnego organów Wspólnoty	170
1.3. Postępowanie w sprawie bezczynności instytucji (organu) Wspólnoty	174
1.4. Postępowanie w sprawie odszkodowania za szkody wyrządzone przez instytucje (organy) Wspólnoty lub funkcjonariuszy Wspólnot podczas wykonywania ich obowiązków	176
1.5. Postępowanie w sprawach sporów funkcjonariuszy Wspólnoty ze Wspólnotą	179
1.6. Postępowanie w sprawie zgodności z Traktatem WE projektowanej umowy międzynarodowej między Wspólnotą a państwem trzecim lub organizacją międzynarodową	180
1.7. Postępowanie w sprawie pytań prawnych sądów państw członkowskich o wykładnię i ważność przepisów prawa wspólnotowego	181
1.8. Postępowanie w sprawach wiz, azylu, imigracji oraz innych polityk dotyczących swobodnego przemieszczania się osób (tytuł IV)	192
1.9. Postępowanie odwoławcze	192

II. Właściwość Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości na podstawie przepisów Traktatu o Unii Europejskiej	193
III. Właściwość Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich	195
IV. Właściwość sądów państw członkowskich	197
V. Ochrona praw człowieka w Unii Europejskiej	203
Literatura	211
Rozdział siódmy	
Komisja Europejska	213
I. Istota Komisji	213
II. Rozwój historyczny	214
III. Kompetencje Komisji Europejskiej	217
1. Prawo inicjatywy prawodawczej	218
2. Prawo wydawania aktów prawnych	218
3. Tworzenie ogólnego, rocznego planu prac legislacyjnych	219
4. Kompetencje przekazane przez Radę	219
5. Kompetencje związane z uchwaleniem i realizacją budżetu	219
6. Uprawnienia w zakresie stosunków zewnętrznych	219
7. Czuwanie nad stosowaniem postanowień prawa wspólnotowego	220
8. Sporządzanie corocznego sprawozdania z działalności Wspólnot	221
9. Prawo wnoszenia spraw do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	221
10. Uprawnienia śledcze i jurysdykcyjne	222
IV. Organizacja i sposób pracy Komisji Europejskiej	222
1. Organizacja	222
1.1. Komisarze	222
A. Tryb powołania i odwołania	222
B. Kwalifikacje kandydatów	224
C. Obowiązki komisarzy	224
1.2. Aparat urzędniczy	225
1.3. Gabinety	226
2. Tryb pracy	226
Literatura	227
Rozdział ósmy	
Rada Unii Europejskiej	228
I. Rada Europy, Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej	228
1. Rada Europy	228
2. Rada Europejska	229

3. Rada Unii Europejskiej	231
3.1. Historia	231
3.2. Kompetencje	231
3.3. Skład	233
3.4. Tryb podejmowania uchwał	234
3.5. Organy pomocnicze	236
A. Komitet Stałych Przedstawicieli	236
B. Sekretariat Generalny	237
3.6. Traktat Konstytucyjny	237
Literatura	239
Rozdział dziewiąty	
Parlament Europejski	241
I. Rys historyczny	241
II. Podstawy prawne działania	241
III. Siedziba	242
IV. Wybory i skład (art. 190 TWE)	242
V. Organizacja	247
VI. Formy pracy	253
VII. Funkcje	255
VIII. Parlament Europejski w Konstytucji Europejskiej	257
Literatura	258
Rozdział dziesiąty	
Sądy Wspólnotowe	259
I. Europejski Trybunał Sprawiedliwości	259
1. Nazwa	259
2. Historia	260
3. Podstawa prawna	260
4. Język	261
5. Siedziba	261
6. Publikacja orzeczeń	262
7. Czas pracy	262
8. Sędziowie	262
8.1. Skład i kadencja	262
8.2. Status sędziego	263
8.3. Zadania sędziów ETS	265
8.4. Prezes ETS	265
9. Rzecznicy generalni	265
9.1. Skład i kadencja	266
9.2. Status prawny rzeczników generalnych	266
9.3. Zadania rzeczników generalnych	266
9.4. Pierwszy Rzecznik Generalny	267

10. Izby Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	267
11. Administracja Trybunału	268
11.1. Sekretarz ETS	268
11.2. Sekretariat	269
11.3. Asystenci	269
11.4. Dyrektoriaty	269
12. Kompetencje ETS	270
II. Sąd Pierwszej Instancji	272
1. Historia	272
2. Podstawy prawne funkcjonowania Sądu Pierwszej Instancji	273
3. Siedziba	273
4. Skład Sądu Pierwszej Instancji	273
5. Tryb działania	274
6. Organizacja wewnętrzna	274
7. Administracja Sądu Pierwszej Instancji	274
8. Zadania Sądu Pierwszej Instancji	275
9. Izby sądowe	276
III. Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy — powstanie organów wymiaru sprawiedliwości Unii Europejskiej	277
Literatura	278
Rozdział jedenasty	
Trybunał obrachunkowy	279
I. Istota Trybunału Obrachunkowego	279
II. Rozwój historyczny	280
III. Kompetencje i tryb pracy Trybunału Obrachunkowego	281
1. Artykuł 248 (188c) TWE	281
2. Artykuł 230 (173) TWE	282
3. Tryb pracy	282
IV. Organizacja Trybunału Obrachunkowego	283
1. Skład Trybunału, tryb powołania oraz ustanie członkostwa	283
2. Kompetencje oraz prawa i obowiązki członków	283
3. Administracja Trybunału Obrachunkowego	284
Rozdział dwunasty	
Organy pomocnicze	285
I. Wstęp	285
II. Komitet Społeczny i Ekonomiczny	285
1. Istota	285
2. Organizacja i sposób pracy	286
3. Kompetencje	287
3.1. Funkcja opiniodawcza	287
3.2. Funkcja konsultacyjna	288

4. Zmiany dotyczące Komitetu Ekonomicznego i Społecznego w projekcie Traktatu Konstytucyjnego UE	288
III. Komitet Regionów	289
1. Istota	289
2. Organizacja i sposób pracy	289
3. Kompetencje	290
4. Zmiany dotyczące Komitetu Regionów w projekcie Traktatu Konstytucyjnego UE	291
IV. Europejski Bank Inwestycyjny	292
1. Istota	292
2. Organizacja Europejskiego Banku Inwestycyjnego	292
3. Zadanie Europejskiego Banku Inwestycyjnego	293
V. Agencje	294
Rozdział trzynasty	297
Swoboda przepływu towarów	297
I. Uwagi ogólne	297
II. Rzeczowy zakres stosowania	297
1. Pojęcie towaru	297
2. Towar wspólnotowy	298
III. Wspólnota jako unia celna	300
1. Istota unii celnej	300
2. Wspólna taryfa celna	300
3. Kodeks celny	301
4. Cła i opłaty o tym samym skutku. Definicja	301
5. Zakaz stosowania	302
6. Opłaty wewnętrzne (art. 90 TWE)	303
7. Dopuszczalne opłaty przy przekraczaniu granicy przez towar	304
IV. Zniesienie ilościowych ograniczeń przywozu i wywozu oraz środków o takim samym działaniu — art. 28 i 29 TWE	305
1. Uwagi wstępne	305
2. Wyłączenie działania przepisów art. 28 i n. TWE	306
3. Zakaz ograniczeń ilościowych i środków mających podobny skutek w imporcie	306
4. Zakaz stosowania ograniczeń ilościowych i środków mających podobny skutek w eksporcie	310
5. Wyjątki od zakazów z art. 28 i 29 TWE	311
V. Państwowe monopole handlowe	312
VI. Swobodny przepływ towarów w Konstytucji Europejskiej	313
Orzecznictwo	314
Literatura	315

Rozdział czternasty	
Swoboda przemieszczania się pracowników	316
I. Wprowadzenie	316
1. Pojęcie swobody przemieszczania się	316
2. Podstawy prawne	317
3. Zakres swobody	319
3.1. Zakres podmiotowy	319
3.2. Zakres przedmiotowy	323
A. Prawo wyjazdu	324
B. Prawo wjazdu	324
C. Prawo pobytu	325
4. Prawo do równego traktowania przy wykonywaniu zatrudnienia	327
5. Uprawnienia członków rodziny pracownika	330
II. Ograniczenia zasady swobodnego przepływu pracowników	331
1. Zastrzeżenie dotyczące administracji publicznej	331
2. Ograniczenie ze względu na porządek, bezpieczeństwo i zdrowie publiczne	333
2.1. Porządek publiczny (ordre public, public policy) i bezpieczeństwo publiczne (sécurité publique, public security)	334
2.2. Zdrowie publiczne	336
2.3. Ochrona proceduralna	337
Orzecznictwo	338
Literatura	341
Rozdział piętnasty	
Prawo pracy	343
I. Równe traktowanie kobiet i mężczyzn	343
II. Restrukturyzacja przedsiębiorstw	360
III. Czas pracy	371
IV. Ochrona pracy kobiet	374
V. Ochrona młodych pracowników	376
VI. Informowanie o warunkach umowy o pracę	379
VII. Bezpieczeństwo i ochrona zdrowia w miejscu pracy	382
VIII. Praca w niepełnym wymiarze	383
IX. Praca na czas określony	386
X. Informowanie i przeprowadzanie konsultacji z pracownikami	389
Orzecznictwo	391
Literatura	392

Rozdział szesnasty	
Zabezpieczenia socjalne	394
I. Podstawy prawne	394
II. Zakres podmiotowy	394
III. Zakres przedmiotowy	396
IV. Zasady prawa socjalnego	397
V. Poszczególne grupy świadczeń	400
1. Świadczenia w przypadku choroby i macierzyństwa	400
2. Świadczenia w wypadku inwalidztwa	402
3. Emerytura i renta rodzinna	404
4. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe	405
5. Zasiłek pogrzebowy	407
6. Zasiłki dla bezrobotnych	408
7. Świadczenia rodzinne i świadczenia na dzieci pozostające na utrzymaniu uprawnionych do rent lub emerytur oraz dla sierot	409
7.1. Świadczenia rodzinne	409
7.2. Świadczenia dla dzieci pozostających na utrzymaniu emerytów lub rencistów	410
7.3. Świadczenia dla sierot	411
Orzecznictwo	412
Literatura	413
Rozdział siedemnasty	
Swoboda zakładania przedsiębiorstw	414
I. Kontrowersje wokół terminologii	414
II. Pojęcie swobody zakładania przedsiębiorstw	415
1. Gwarancje traktatowe	415
2. <i>Essentialia negotii</i>	415
III. Zakres podmiotowy	416
1. Osoby fizyczne	416
2. Przedsiębiorstwa	417
3. Zakres przedmiotowy	425
4. Zakaz dyskryminacji ze względu na obywatelstwo	429
5. Nowe interpretacje art. 43 TWE jako zakazu wszelkich ograniczeń	431
6. Dyskryminacja obywateli własnych	434
7. Transgraniczne przeniesienie siedziby spółki	437
7.1. Zagadnienia ogólne	437
7.2. Wyrok w sprawie Daily Mail	438
7.3. Wyrok w sprawie Centros	439
7.4. Wyrok w sprawie Überseering	443
Literatura	448

Rozdział osiemnasty	
Swoboda świadczenia usług	451
I. Umiejscowienie w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską	451
II. Zakres podmiotowy	451
III. Zakres przedmiotowy	452
1. Odpłatność	452
2. Czasowość (przejściowość)	453
3. Transgraniczność	453
IV. Zasada równego traktowania	454
V. Zakaz wszelkich ograniczeń	456
VI. Ograniczenie zasady równego traktowania	457
VII. Różnice między swobodą świadczenia usług a swobodą przepływu towarów	460
VIII. Różnice między swobodą świadczenia usług a swobodą przepływu pracowników	461
IX. Różnice między swobodą zakładania przedsiębiorstw a swobodą świadczenia usług	461
1. Kryteria różniące obie swobody — regulacje traktatowe	462
2. Kryteria różniące obie swobody — orzecznictwo	463
Literatura	468
Rozdział dziewiętnasty	
Ograniczenia swobody zakładania przedsiębiorstw i świadczenia usług — art. 45, 46 i 55 TWE	471
I. Działalność związana z wykonywaniem władzy publicznej	471
II. Wyłączenia ze względu na porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne i zdrowie publiczne	473
1. Porządek publiczny. Bezpieczeństwo publiczne	475
2. Zdrowie publiczne	476
3. Postępowanie	477
Literatura	478
Rozdział dwudziesty	
Uznawanie dyplomów i kwalifikacji — zawody prawnicze	479
I. Wzajemne uznawanie dyplomów i kwalifikacji — zasady ogólne	479
1. Ogólny system uznawania dyplomów	480
1.1. Dyrektywa Rady nr 89/48/EWG z 21 grudnia 1988 r. dotycząca wzajemnego uznawania dyplomów szkół wyższych, przyznanych na zakończenie przynajmniej trzyletniego kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego	480

1.1.1. Dyrektywa Rady nr 92/51/EWG z 18 czerwca 1992 r. dotycząca drugiego ogólnego systemu uznawania kształcenia i doskonalenia zawodowego, jako uzupełnienie dyrektywy 89/48/EWG	483
1.2. Dyrektywy szczegółowe	484
1.3. Orzecznictwo ETS	485
II. Wzajemne uznawanie dyplomów prawników	485
1. Prawnicy uprawnieni do korzystania z przywilejów jednolitego rynku	485
1.1. Wyrok w sprawie Reyners	486
1.2. Nakaz traktowania narodowego	487
1.3. Dyrektywa Rady mająca na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez adwokatów ze swobody świadczenia usług	488
1.3.1. Ograniczenia	488
1.4. Wyrok w sprawie Klopp	490
1.5. Dyrektywa Rady nr 89/48/EWG z 21 grudnia 1988 r. dotycząca wzajemnego uznawania dyplomów szkół wyższych, przyznanych na zakończenie przynajmniej trzyletniego kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego	492
1.6. Wyrok w sprawie Gullung	493
1.7. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 16 lutego 1998 r. mająca na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu adwokata w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji zawodowych	495
1.7.1. Cel dyrektywy	495
1.7.2. Podmioty uprawnione	496
1.7.3. Wykonywanie zawodu adwokata na podstawie pierwotnie uzyskanego tytułu zawodowego	497
1.7.4. Wyłączenia	498
1.7.5. Zasady etyki zawodowej	499
1.7.6. Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej	499
1.7.7. Udział w korporacji zawodowej	500
1.7.8. Odpowiedzialność dyscyplinarna	500
1.7.9. Wspólna praktyka	500
1.7.10. Wykonywanie zawodu na podstawie tytułu państwa przyjmującego	501
1.7.11. Używanie pierwotnie uzyskanego tytułu zawodowego	503
1.7.12. Spółki multidyscyplinarne	504
1.7.13. Uwagi końcowe	506
Literatura	507

Rozdział dwudziesty pierwszy	
Swoboda przepływu kapitału i płatności	508
I. Zagadnienia podstawowe	508
II. Swoboda przepływu kapitału	510
1. Przepływ kapitału	510
2. Zakaz ograniczeń	511
3. Relacje między swobodami wspólnego rynku	512
4. Bezpośrednia skuteczność	512
III. Swoboda przepływu płatności	513
IV. Ograniczenia swobody przepływu kapitału i swobody przepływu płatności	513
1. Przepisy art. 58 (73d) TWE	514
1.1. Przepisy podatkowe art. 58 (73d) pkt 1 ust. a TWE	515
1.2. Środki zapobiegawcze — art. 58 (73d) pkt 1 ust. b	516
1.3. Ograniczenia z art. 58 (73d) pkt 2 TWE	517
2. Środki ochronne z art. 119 (109h) i 120 (109i) TWE	518
V. Swoboda w zakresie przepływu kapitału i płatności do i z państw trzecich art. 56 (73b) TWE	519
1. Ograniczenia swobodnego przepływu kapitału i płatności do i z państw trzecich	519
2. Stopień realizacji swobodnego przepływu kapitału i płatności do i z państw trzecich	520
VI. Etapy realizacji swobody przepływu kapitału i płatności	520
Rozdział dwudziesty drugi	
Prawo konkurencji w Unii Europejskiej	524
I. Uwagi ogólne	524
1. Organ odpowiedzialny za realizację polityki konkurencji	524
2. Definicja konkurencji	524
II. Regulacje dotyczące ochrony konkurencji zawarte w Traktacie (rzymskim) o ustanowieniu Wspólnoty Europejskiej (TWE)	529
1. Zasady dotyczące przedsiębiorstw	529
2. Pomoc udzielana przez państwa członkowskie	533
III. Zakaz porozumień ograniczających konkurencję (art. 81 (85) TWE)	536
1. Regulacja traktatowa	536
2. Wyłączenia grupowe	546
IV. Zakaz nadużywania pozycji dominującej w świetle art. 82 (86) TWE	556
1. Regulacja traktatowa	556

V. Procedura stosowania art. 81 i 82 TWE	566
1. Procedura dotychczas obowiązująca	566
2. Przyczyny zmiany zasad stosowania art. 81 i 82 TWE	567
3. Nowa procedura	569
VI. Kontrola połączeń przedsiębiorstw	575
1. Rozporządzenie Rady nr 139/2004 z 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli łączenia (koncentracji) przedsiębiorstw	575
2. Procedura	582
2.1. Decyzja o zgodności połączenia z regulami wspólnego rynku	586
2.2. Warunkowa decyzja o zgodności połączenia ze wspólnym rynkiem	586
2.3. Decyzja o niezgodności połączenia ze wspólnym rynkiem	586
2.4. Decyzja o podziale przedsiębiorstwa już połączonego	587
VII. Pomoc publiczna dla przedsiębiorstw	587
1. Regulacja traktatowa (art. 87 (92) TWE)	587
2. Rodzaje pomocy publicznej	590
2.1. Pomoc regionalna	590
2.2. Pomoc horyzontalna	591
2.3. Pomoc sektorowa	591
3. Formy pomocy publicznej	592
4. Procedura	593
Akty prawne	594
Orzecznictwo	595
Literatura	596
Rozdział dwudziesty trzeci	
Unia Gospodarczo-Walutowa	598
I. Wstęp	598
II. Cel, istota i założenia Unii Gospodarczo-Walutowej	598
1. Istota Unii Walutowej	599
2. Trzy etapy budowy Unii Walutowej	600
2.1. Pierwszy etap	600
2.2. Drugi etap	601
2.3. Trzeci etap	603
2.4. Objęcie wyjątkiem	606
2.5. Ramy stabilizacji — Pakt Stabilizacji i Wzrostu Gospodarczego	607
2.6. Zapewnienie dyscypliny budżetowej w trzecim etapie Unii Walutowej (Pakt Stabilizacji)	608
2.7. Wzmocnienie nadzoru sytuacji budżetowej	608
2.8. Procedura dotycząca nadmiernego deficytu	609

3. Instytucje	611
3.1. Europejski System Banków Centralnych (ESBC)	611
3.2. Komitet Ekonomiczny i Finansowy	615
4. Narodowe banki centralne	615
Literatura	617
Rozdział dwudziesty czwarty	
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	618
I. Uwagi wstępne	618
II. Historyczny rozwój współpracy państw członkowskich w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	619
III. Cele i zakres wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	622
IV. Instrumenty prawne i procedury decyzyjne wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	625
1. Instrumenty prawne II filaru UE	625
1.1. Zasady i ogólne wytyczne wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (art. 13 TUE)	626
1.2. Wspólne strategie (art. 13 TUE)	626
1.3. Wspólne działania (art. 14 TUE)	626
1.4. Wspólne stanowiska (art. 15 TUE)	626
1.5. Współpraca między państwami członkowskimi (art. 16 TUE)	627
1.6. Decyzje (art. 13 pkt 3 TUE)	627
2. Procedury decyzyjne (art. 23 TUE)	627
V. Organy realizujące wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa	628
1. Rada Europejska	629
2. Rada	629
3. Komisja Europejska	629
4. Parlament Europejski	630
5. Urząd Przewodniczącego	630
6. Wysoki Przedstawiciel do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa	631
7. Organy realizujące wspólną politykę bezpieczeństwa i obrony	631
8. Misje dyplomatyczne i konsularne państw członkowskich oraz Przedstawicielstwa Komisji	632
Literatura	632
Rozdział dwudziesty piąty	
Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych (III filar Unii Europejskiej)	633
I. Uwagi wstępne	633
II. Historyczny rozwój współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych	635

III. Cele i zakres współpracy policyjnej i sądowej	637
w sprawach karnych	637
1. Współpraca policji w sprawach karnych (art. 30 TUE)	638
2. Współpraca sądowa w sprawach karnych (art. 31 TUE)	639
IV. Instrumenty prawne i procesy decyzyjne w II filarze UE	640
1. Instrumenty prawne	641
1.1. Wspólne stanowiska art. 34 pkt 2 ust. a, art. 37 TUE	641
1.2. Decyzje ramowe art. 34 pkt 2 ust. b TUE	641
1.3. Decyzje art. 34 pkt 2 ust. c TUE	641
1.4. Konwencje art. 34 pkt 2 ust. d TUE	642
1.5. Umowy międzynarodowe — art. 38 TUE	642
2. Procesy decyzyjne	642
V. Organy uczestniczące w realizacji współpracy policyjnej i sądowej	643
w sprawach karnych	643
1. Rada Unii Europejskiej	643
2. Rada Europejska	643
3. Urząd Przewodniczącego	644
4. Komitet Koordynacyjny (art. 36 TUE)	644
5. Komisja	644
6. Parlament Europejski	645
7. Europejski Trybunał Sprawiedliwości (art. 35 TUE)	645
7.1. Orzeczenia wstępne	646
7.2. Ocena legalności aktów prawnych	646
7.3. Spory między państwami członkowskimi i państwami członkowskimi a Komisją	646
Literatura	647
Rozdział dwudziesty szósty	
Polityki wspólnotowe	648
I. Wspólna polityka rolna — zagadnienia podstawowe	648
1. Geneza	648
2. Podstawy prawne	648
3. Cele i środki realizacji wspólnej polityki rolnej	649
4. Wspólna organizacja rynków rolnych	649
5. Zasady, na których opiera się wspólna polityka rolna	650
6. Instrumenty finansowe wspólnej polityki rolnej	651
7. Organizacja rynku	651
8. Reforma wspólnej polityki rolnej	653
II. Polityka fiskalna — podstawowe zagadnienia	653
1. Podatki bezpośrednie — opodatkowanie przedsiębiorstw	653
2. Podatki pośrednie	655

2.1. Akcyza	655
2.2. Podatek od wartości dodanej — VAT	656
III. Polityka audiowizualna — podstawowe zagadnienia	658
1. Wstęp	658
2. Nadawanie programów	660
3. Swoboda odbioru programów pochodzących z innych państw członkowskich i jej ograniczenia	661
4. Transmisja wydarzeń doniosłych społecznie	661
5. Jurysdykcja państw członkowskich	662
6. Promocja dystrybucji i produkcji europejskich audycji telewizyjnych oraz produkcji niezależnej	663
7. Dzieła europejskie	664
8. Reklama telewizyjna	665
9. Sponsoring	666
10. Ochrona małoletnich i godności ludzkiej	666
11. Prawo odpowiedzi	667
12. Teledakty	668
13. Nadawcy publiczni	668
IV. Telekomunikacja i technologie informacyjne — podstawowe zagadnienia	670
1. Wprowadzenie	670
2. Zasada otwartej sieci	670
3. Zasady konkurencji w telekomunikacji	671
4. Zasady licencjonowania	672
5. Ochrona danych osobowych	673
6. Linie dzierżawione	674
7. Usługa powszechna	675
8. Międzyoperatorskie połączenia sieci	676
9. Europejski numer alarmowy 112	676
10. Telefonacja ruchoma	677
10.1. Sieć GSM	677
10.2. DECT (Digital European Cordless Telephone)	677
10.3. UMTS — telefonacja ruchoma trzeciej generacji	678
11. Uwolniony dostęp do lokalnej pętli abonenckiej	678
12. Nowy pakiet dyrektyw	679
12.1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/21 z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych dla sieci i usług łączności elektronicznej (tzw. Dyrektywa ramowa)	679

12.2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/22 z 7 marca 2002 r. w sprawie usługi powszechnej i praw użytkowników w stosunku do usług i sieci łączności elektronicznej	681
12.3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/20 z 7 marca 2002 r. w sprawie zezwoleń na sieci i usługi łączności elektronicznej	682
12.4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/19 z 7 marca 2002 r. w sprawie dostępu i połączeń międzyoperatorskich sieci łączności elektronicznej i udogodnień towarzyszących	683
12.5. Dyrektywa Komisji 2002/77/WE z 16 września 2002 r. w sprawie konkurencji na rynkach sieci i usług łączności elektronicznej	683
12.6. Dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 12 lipca 2002 r. dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej	684
13. Technologie informacyjne — społeczeństwo informacyjne	685
13.1. Internet	685
13.2. Domena.eu	686
13.3. Podpis elektroniczny	687
13.4. Handel elektroniczny	688
V. Polityka ochrony środowiska — zagadnienia podstawowe	689
1. Wprowadzenie	689
2. Podstawa prawna	690
3. Podejmowanie decyzji	690
4. Cele i zasady	691
5. Zasady o charakterze ogólnym	691
6. Zasady szczegółowe	692
7. Wspólnotowe regulacje prawne w poszczególnych obszarach ochrony środowiska	693
7.1. Odpady	693
7.2. Organizmy genetycznie modyfikowane	694
7.3. Fauna i flora	694
7.4. Ochrona wód	695
7.5. Zanieczyszczenie powietrza	697
7.6. Hałas	698
8. Informacja w dziedzinie polityki ochrony środowiska	699
9. Finansowanie polityki ochrony środowiska	700
VI. Polityka konkurencji	701
VII. Polityka ochrony konsumentów	703

VIII. Polityka społeczna	706
1. Zagadnienia podstawowe	706
1.1. Pojęcie polityki społecznej	706
1.2. Podstawy prawne polityki społecznej	707
1.3. Zakres polityki społecznej	707
2. Ochrona pracowników i rynków pracy	708
2.1. Artykuły 125–130 TWE	708
2.2. Artykuły 136–145 TWE (z wyj. art. 141)	709
3. Europejski Fundusz Socjalny	710
4. Komitet Ochrony Socjalnej	710
IX. Polityka w zakresie edukacji	711
X. Polityka w zakresie ochrony zdrowia	713
1. Uwagi ogólne. Ochrona zdrowia w pierwotnym prawie wspólnotowym	713
1.1. Jednolity Akt Europejski z 1986 r.	713
1.2. Traktat z Maastricht o Unii Europejskiej z 1992 r.	714
1.3. Traktat Amsterdamski z 1997 r.	714
2. Najważniejsze działania z zakresu ochrony zdrowia	715
3. Konstytucja Europejska	715
XI. Polityka w zakresie rybołówstwa	716
1. Uwagi ogólne	716
2. Harmonogram działań	717
3. Konstytucja europejska	719
XII. Polityka transportowa	719
1. Zagadnienia podstawowe	719
1.1. Pojęcie polityki transportowej	719
1.2. Sieci transeuropejskie	719
1.3. Znaczenie polityki transportowej dla rynku wewnętrznego UE	719
1.4. Transport jako usługa	720
1.5. Ewolucja polityki transportowej	720
1.6. Podstawy prawne polityki transportowej UE	722
2. Wspólna polityka transportowa — prawo pierwotne	722
3. Wspólna polityka transportowa — prawo pochodne	723
3.1. Transport drogowy	723
3.2. Transport kolejowy	724
3.3. Transport na wodach śródlądowych	725
3.4. Transport lotniczy	725
3.5. Transport morski	725
XIII. Polityka wizowa i azylowa	726
1. Traktat o Unii Europejskiej	726
2. Traktat amsterdamski	726
3. Konstytucja europejska	728

IV. Charakter kompetencji wspólnotowej — kompetencja wyłączna i kompetencja mieszana	754
1. Źródła kompetencji wyłącznej Wspólnoty	755
2. Konsekwencje wyłącznej kompetencji wspólnotowej	756
3. Kompetencje mieszane	757
4. Konsekwencje mieszanej kompetencji	757
V. Zawieranie umów międzynarodowych	757
1. Rola Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	758
2. Skutki zawarcia umów	759
VI. Sądowa kontrola umów	760
VII. Zawieranie umów mieszanych	761
VIII. Udział Wspólnoty w organizacjach międzynarodowych	762
1. Akcesja	762
2. Sukcesja	763
IX. Rodzaje umów międzynarodowych	764
1. Umowy stowarzyszeniowe	764
2. Układ Europejski	765
3. Konwencja z Lomé	766
4. Inne Umowy. Współpraca na rzecz rozwoju	766
5. Europejski Obszar Gospodarczy	767
Literatura	768

Rozdział dwudziesty siódmy	
Harmonizacja prawa	730
I. Uwagi ogólne	730
II. Przedmiot	732
III. Instrumenty harmonizacji prawa	733
IV. Rodzaje harmonizacji	733
V. Stosunek wzajemny przepisów harmonizacyjnych	735
VI. Harmonizacja na podstawie szczególnych przepisów TWE	735
1. Przepisy art. 94 i 95 TWE	735
2. Przepis art. 96 TWE	737
3. Przepis art. 293 TWE	737
Literatura	738
Rozdział dwudziesty ósmy	
Układ stowarzyszeniowy	739
I. Geneza	739
II. Główne założenia Układu Europejskiego	740
1. Swobodny przepływ towarów	741
2. Przepływ pracowników, zakładanie przedsiębiorstw, świadczenie usług	741
3. Płatności, kapitał, konkurencja	742
4. Zbliżanie ustawodawstwa (rozdział III część V)	742
5. Współpraca gospodarcza	743
6. Współpraca kulturalna	743
7. Współpraca finansowa	743
III. Organy Stowarzyszenia	744
1. Rada Stowarzyszenia	744
2. Komitet Stowarzyszenia	744
3. Komitet Parlamentarny Stowarzyszenia	744
IV. Cele Układu	745
V. Realizacja Układu oraz jego skutki dla Polski	746
Literatura	748
Rozdział dwudziesty dziewiąty	
Stosunki zewnętrzne Wspólnoty	749
I. Unia Europejska na arenie międzynarodowej	749
II. Osobowość prawna Wspólnoty	750
III. Katalog źródeł kompetencji Wspólnoty w zakresie stosunków zewnętrznych	751